

**Evangeliař**

Z lat. *evangeliarium*. Liturgická kniha, která obsahuje evangelijní perikopy ke čtení nebo zpěvu při mešní liturgii.

**Evangelík**

Z lat. *evangelicus*. Termín použil Luther a další reformátoři 16. stol. k označení stoupenců luteránství, kalvinismu, anglikanismu atd. V tomto kontextu měl termín význam polemický, měl spíše zdůraznit požadované větší přílnutí k evangeliu v protikladu ke katolíkům.

**Evangelista**

Z řec. *euangelistés*. Titul prvních křesťanských kazatelů, který byl později vyhrazen čtyřem autorům evangelií, a to Matoušovi (Mt), Markovi (Mk), Lukášovi (Lk) a Janovi (Jan). Z nich Matouš a Jan byli apoštoly, zatímco Marek byl učedník Petrův a Lukáš Pavlův.

**Ex cathedra**

Lat. „z katedry“. Takto jsou nazývána papežova rozhodnutí, vyhláší-li slavnostně nějakou pravdu týkající se víry nebo mravů (dogma), nebo provádí-li svatořečení.

**Ex voto**

Lat. výraz „v důsledku (daného) slibu“. Obvykle označuje drahocenný předmět, jež nabízí věřící jako dar ohu, Panně Marii nebo nějakému světcovi za obdrženu milost nebo jako splnění nějakého slibu. Mnoho votivních darů se nachází v mariánských svatyních.

**Exarcha**

Z řec. *exarchos* (= vůdce). Termín původně označoval vedoucího vojenské expedice. Později v byzantské říši označoval zástupce krále. V církvi byli exarchy nazýváni titulární biskupové metropolitních sídel a hlavy pěti velkých církevních okrsků, na které byla východní

církev rozdělena. Ve středověku byl pouze čestným titulem a patriarchové je udělovali titulárním biskupům některých metropolitních sídel. Dnes slovo označuje pověřence patriarchy nebo biskupa východní církve.

**Excelece**

Z lat. *excellere* (= vynikat). Čestný titul, který se dává biskupům a arcibiskupům.

**Exegeta**

Z řec. *exégétés* (= vykladač, učitel). Člověk, který se věnuje studiu Božího slova a jeho výkladu.

**Exegeze**

Z řec. *eségeisthai* (= vést, doslovně vést vysvětlováním). Exegeze tedy znamená „výklad“. Jde o kritický rozbor nějakého textu, převážně biblického nebo právního. V biblickém prostředí jde o teologickou disciplínu zaměřenou na výklad Písma svatého pracovním nasazením všech vědeckých metod, které jsou pro správný výklad textu potřebné. Jako teologická disciplína musí brát ohled jednak na vědecké požadavky, ale také na potřeby zjevené pravdy a na její nároky. Systematické vypracování pravidel, kterými se má exegeze řídit, tvoří předmět hermeneutiky. Křesťanská exegeze se zrodila velmi brzy. I když apoštolští otcové (konec 1 a zač. 2. stol.) nenapsali vlastní komentáře, citovali biblické úryvky ze Starého zákona a často k nim připojili také jejich výklad. Mezi 3. a 4. stol. působily exegetické školy v Alexandrii (Klement Alexandrijský, Origenes) a v Antiochii (Jan Zlatoustý, Theodor z Mopsuestie). V naší době řada důležitých dokumentů 2. vatikánského koncilu výrazně podpořila biblická studia, především pak konstituce *Dei verbum*.

**Římskokatolická farnost – děkanství Semily, Komenského nám. 125, 513 01**

Děkan: **R. D. Jaroslav Gajdošik**, tel. 739 909 500

[www.farnost.semily.net](http://www.farnost.semily.net)

Bohoslužby v Semilech se konají v děkanském kostele sv. Petra a Pavla (KO), v kapli sv. Zdislavy na faře (KA), ve filiálním kostele Umučení sv. Jana Křtitele na Koštofranku (KK), v domově důchodců (DD), v kapli sv. Antonína v Chuchelně (CH).



Farnost sv. Petra a Pavla

**Pořad bohoslužeb ve farnosti ve dnech 20. 5. – 2. 6. 2024**

<b>20. 5. Po</b>				<i>Památka Panny Marie, Matky církve</i>	
	–	–	–		
<b>21. 5. Út</b>	KO	18.00	za ++	Jozefa a Annu	
<b>22. 5. St</b>	KA	08.00	za sestru,	její rodiče a duše v očištění	
<b>23. 5. Čt</b>				<b>Svátek Ježíše Krista, nejvyššího a věčného kněze</b>	
	KA	08.00	za ++	Karla a Olgu	
<b>24. 5. Pá</b>	KO	18.00	za živou rodinu	Kopalovu a ++ rodiče Novotné	
<b>25. 5. So</b>	DD	13.30	za farníky		
	KA	18.00	za ++	Miluši Vrabcovou, Rudolfa Mráze a Magdalénu Barbušínovou	
<b>26. 5. Ne</b>				<b>Slavnost NEJSVĚTĚJŠÍ TROJICE</b>	
	KO	08.30	za zdraví a Boží ochranu	pro Vladimíra a za ++ Jozefa Kučmu, maminku a všechny z rodů	
<b>27. 5. Po</b>	–	–	–		
<b>28. 5. Út</b>	KO	18.00	za sestru,	duše v očištění a rodinu	
<b>29. 5. St</b>	KA	08.00	za +	Jana Holečka	
<b>30. 5. Čt</b>				<b>Slavnost TĚLA A KRVE PÁNĚ</b>	
	KO	18.00	za ++ z rodu	Foktových	<i>po mši eucharistický průvod</i>
<b>31. 5. Pá</b>				<b>Svátek Navštívení Panny Marie</b>	
	Bozkov	18.00	na úmysl		<i>(autobus z Komenského náměstí v 17.30)</i>
<b>1. 6. So</b>				<i>Památka sv. Justina, mučedníka</i>	
	DD	13.30	za farníky		
	KA	18.00	za zdraví a Boží požehnání	pro Nelu a celou její rodinu	
<b>2. 6. Ne</b>				<b>9. neděle v mezidobí</b>	
	KO	08.30	za živé a ++ z rodů	a duše v očištění a za Antonii Koudelkovou	

**V měsíci květnu se po každé večerní mši svaté koná májová pobožnost.**

## POUTNÍ MÍSTA LITOMĚŘICKÉ DIECÉZE

Milí farníci, v následujících číslech naší Hřivny bychom vám chtěli postupně blíže představit jednotlivá poutní místa naší litoměřické diecéze.

Za dobu více než 1000 let, kdy je v našich končinách přítomno křesťanství, jich jen na území naší diecéze máme celých 60. Takto vysoké číslo svědčí jednak o vysoké religiozitě této oblasti, jednak ale také o tom, že dnes překonáváme velké vzdálenosti velmi snadno oproti našim předkům, kteří potřebovali mít svá svatá místa ideálně v docházkové vzdále-

nosti, aby nemuseli opouštět svoje domovy a hospodářství na více než jeden až dva dny.

Některá poutní místa jsou významnější, jiná méně, u některých se jedná skutečně jen o historickou záležitost. Každé poutní místo je však spjato s mnoha osudy našich předků, kteří na ně putovali s důvěrou v Boží pomoc a přízeň a odcházeli duchovně posilnění.

Pokud by vás alespoň jeden z následujících článků motivoval k pouti či jen prostému poznávání krás naší vlasti i diecéze, splní svůj účel.

### MARIÁNSKÉ RADČICE

Mariánské Radčice (Maria Radschitz) se nacházejí mezi Osekem a Mostem a jsou vzdálené asi 15 km od lázeňského města Teplice. Mariánské Radčice se mohou ohlédnout za pohnutými a starými dějinami, které jsou úzce spjaty s dějinami cisterciáckého kláštera v Oseku a uctíváním milostného obrazu Bolestné Matky Boží. Jsou jedním z nejstarších poutních míst diecéze s více než 725letou poutní tradicí trvající dodnes. K největšímu rozkvětu došlo kolem roku 1890, kdy bylo v poutní sezóně od května do září spočítáno až na 150 000 komunikantů. V této době byl zdejší kostel přestavěn do současné podoby. Tak jako jinde v litoměřické diecézi i odsud byla po druhé světové válce většina obyvatel vyhnána a místo upadalo. Po roce 1990 byl poutní areál vrácen cisterciákům. Opat Bernhard Thebes znovu obnovil poutě ke každému 13. dni v měsíci.

#### **Historie poutního místa**

Původ poutního místa je spojen s uctíváním milostného obrazu Bolestné Matky Boží pod křížem a sahá zpět až do 13. století. P. Malachias Welcker, cisterciácký kněz z Oseka, říká ve svém „pořadí opatů“: *Aby milostný obraz v Mariánských Radčicích 1280 byl po slíbu*

*postaven a horlivě uctíván.*

Tenkrát byla doba celkem bouřlivá a pohnutá. Po porážce českého krále Přemysla Otakara II. v roce 1278 byly Čechy zničeny vojskem německého císaře Rudolfa II. Habsburského. Klášter Osek byl vypleněn a vypálen. Lidé v nouzi a tísní hledali v Bolestné Matce útočiště a vystavili v již existujícím kostele v Mariánských Radčicích milostný obraz.

Papež Mikuláš IV. udělil v roce 1289 papežským nařízením všem věřícím 40denní odpustky, kteří v určitých dnech přijímali v kostele svátost pokání a přijímání. Kromě toho doporučoval hojně navštěvovat kostel a v něm se modlit. Poutě tuto úctu vyjadřovaly a byly doprovázeny řadou zázraků a vyslyšení návštěvníků, které jsou částečně vyobrazeny na freskách na zdi v křížové chodbě.

Kostel přečkal husitské války v 15. století a i v průběhu reformačního 16. století zůstal v katolických rukou. V roce 1626 se znovu do Oseka vrátili cisterciáci a obnovili poutní cesty do Mariánských Radčic.

V následujícím období význam poutního místa rostl, přičemž k největšímu rozkvětu došlo v 18. století, kdy opat Benedikt Littwerig nechal vybudovat nový barokní kos-

tel a započal stavbu ambitu a fary, které dokončil jeho nástupce Jeroným Besnecker. Základní kámen kostela byl položen v roce 1698 a stavba křížové chodby byla ukončena v roce 1718. Po dokončení kostela byl milostný obraz, který se nacházel na postranním oltáři ve starém kostele, přenesen na hlavní oltář. Později přibýly z darů nová kazatelna, Janův oltář, sochy v lodi kostela a pod kopulí. Na projektu a stavbě se podíleli dva architekti – Jean Baptiste Mathes a Octavian Broggio. Mathes konstruoval loď kostela a postranní kaple, zatímco Broggio projektoval kněžiště a křížovou chodbu.

Zajímavá je zpráva, že se kvůli stavbě křížové chodby vzdal svého v cestě překážejícího domu Karel Püttner z Mariánských Radčic. Zemřel v roce 1721 a je pohřben v křížové chodbě na místě, kde stál stůl v jeho pokoji. Tam je dnes jeho náhrobní kámen.

Farní budovu samotnou plánoval opat Littwerich jako proboštský úřad, a proto byla založena a vystavěna velkolepě jako klášter. K povýšení na proboštsství ale nikdy nedošlo.

Hlavní oltář s milostným obrazem byl papežem Klementem XI. povýšen na privilegovaný oltář („altare privilegatum“). Později papež Pius IX. v roce 1858 toto privilegium potvrdil a vystavil k němu papežské nařízení.

Na příměly Matky Boží se přihodilo mnoho zázračných vyslyšení modliteb, které shromažďoval P. Sartorius, a ze kterých jsou některé znázorněny na obrazech na křížové cestě. K vymalování křížové cesty došlo až později pod vedením opata Mauritia Elbela kolem konce 18. století. Tehdy byly zhotoveny i sochy svatých, oltáře a obrazy. Toto vše vytvořili umělci Josef Kramolín a Ignác Pastner, zatímco ty původní v kopuli kněžiště pocházejí od Johanna Quirina Jahna. Místo budoucího



skromného roucha milostného obrazu z drahých látek nechal Jakub Kindelmann v ohni zhotovit pozlacené kovové.

K dalšímu rozvoji poutního místa došlo v druhé polovině 19. století. Opat Athanasius Bernhard nechal v roce 1857 na kostel odlít nový zvon jako náhradu za starý, popraskaný a provedl i rekonstrukci kostela.

V 80. letech 19. století byl kostel opět opraven, přičemž došlo i ke změnám ve vybavení a výzdobě kostela. Byly umístěny nové sochy a změněn vzhled oltářů. I dnešní hlavní oltář s milostným obrazem je dílem této doby. Pochází z počátku 20. století a dokončen byl v roce 1910.

#### **Dějiny poutního místa ve 20. století**

Tradiční poutě s velkou účastí probíhaly až do druhé světové války. Po roce 1945 s vyhnáním německých obyvatel a zrušením kláštera Osek byly historické vztahy přerušeny a za totality byly všechny náboženské činnosti také omezeny, že se poutě v jejich dřívější podobě vůbec nekonaly.

Poutní kostel, křížová cesta a fara postupně pustly do roku 1971. V tomto roce byly provedeny některé opravy poutního místa, hlavně kostela. Později se stav opět zhoršil a část objektů je v havarijním stavu.

S politickým zvratem v roce 1989 se cisterciáci vrátili zpět do Oseka. Tradice poutí do Mariánských Radčic se opět obnovila. Od podzimu roku 1994 se konají každého 13. dne v měsíci na takzvaný den Fatimy.